

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ AKADEMİK OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

(Araştırma Makalesi)

Muhammed TUNAGÜR (*)

Öz

Bu araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık düzeyleri yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi ve dönem not ortalaması değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden olan tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Yüzyüncü Yıl Üniversitesinde öğrenim gören 116'sı kadın 86'sı erkek toplam 202 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık düzeylerini belirlemek için Demir ve Deniz (2020) tarafından geliştirilen "Akademik Okuryazarlık Ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın verileri betimsel analiz, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının dönem sonu not ortalamaları ve yaş değişkenlerine bakıldığında anlamlı fark olduğu bulgusuna ulaşılırken cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre ise anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık düzeylerine ilişkin becerilerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Okuryazarlık, Türkçe Öğretmenliği, Öğretmen Adayları, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi.

Examination of Academic Literacy Levels of Turkish Teacher Candidates

Abstract

In this study, it was aimed to examine the academic literacy levels of Turkish teacher candidates according to various variables. For this purpose, the academic literacy levels

*) Arş. Gör. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, (e-posta: mutunagur@hotmail.com)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6427-6431>

of Turkish teacher candidates were examined in terms of age, gender, grade level and term grade point average variables. The scanning model, which is one of the quantitative research methods, was used in there search. The study group of the research consists of a total of 202 Turkish teacher candidates, 116 females, 86 males, studying at Agri İbrahim Cecen University and Van Yüzüncü Yıl University. In the study, "Academic Literacy Scale" developed by Demir and Deniz (2020) was used as a data collection tool to determine the academic literacy levels of Turkish teacher candidates. The data of the study were analyzed by descriptive analysis, Mann Whitney U and Kruskal Wallis H methods. According to the findings obtained from the research, it was concluded that Turkish teacher candidates have high academic literacy competencies. It was found that the Turkish teacher candidates showed a significant difference according to the grade point average and age variables, while the rewas no significant difference according to the variables of gender and grade. In line with these findings, it can be said that Turkish teacher candidates' skills related to academic literacy levels are sufficient.

Keywords: *Academic Literacy, Turkish Teaching, Teacher Candidates, Gender, Grade Level.*

1. Giriş

Akademik okuryazarlık, bilimsel araştırmaların yaygınlaşması ve artması ile ortaya çıkan öğreticilerin ve bilhassa öğrenenlerin ihtiyaç duyduğu günümüz okuryazarlık türlerinden biridir.

Akademik okuryazarlık kavramının literatürde birçok farklı tanımı bulunmaktadır. Elmborg (2006) akademik okuryazarlık kavramını; akademik metinlerin anlamlandırılması, incelenmesi, yorumlanması ve bir sentez oluşturma süreci; Lea ve Street (1998) alternatif bilgiye erişme yollarının oluşturulması, bilginin anlamlandırılması, yapılandırılması ve üretilmesi; Neeley (2005) kişinin bilgiyi anlaması, kavraması, işlemesi, bilgiyi farklı alanlarda kullanabilmesi ve akademik temelli düşünmesi olarak tanımlamaktadır. Demir ve Deniz, (2020) ise temel dil becerileri ve üst düzey bilişsel süreçler aracılığıyla kişinin karşılaştığı problemleri tanıması ve problemlere çözüm önerisi sunabilmesi, farklı kontekste yer alan bilgi durumlarını kavrayarak anlamlandırması ve belirli bir disiplin ve kurallar ekseninde keşfetme ve üretme süreci olarak tanımlamaktadır.

Akademik okuryazarlığı geliştiren bireylerin bilişsel süreçlerini etkin kılarak bilgiyi yeniden yapılandırabildikleri bilinmektedir (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Çünkü akademik okuryazarlık, tüm öğrenme alanlarının etkili kullanımını gerektiren aynı zamanda bireylerin üst bilişsel becerilerini ve bilişsel farkındalıklarını işlevsel kılarak sıralama, sınıflama, kanıtlama, iddiada bulunma, analiz ve sentez yapabilme gibi becerileri yetkin bir şekilde kullanarak yönetilmesini işe koşmaktadır (Demir ve Deniz, 2020). Thomson (2008) akademik okuryazarlık becerisine sahip bireylerin; makaleleri, kitap bölümlerini, sempozyum tebliğlerini, araştırma raporlarını okuma ve anlama, bir araştırmaya başlama sürecinde alanda bulunan kaynakları tarama, bir iddia doğrultusunda analiz ve sentez

yapma, tüm bunları akademik bir dil ve üslup kapsamında tartışma ve sonuca ulaşma gibi aşamaları gerçekleştirdiklerini belirtmektedir.

Akademik okuryazarlık, öğrencilerin akademik yazma becerisini içselleştirmelerinde ve işlerlik kazanmalarında önem taşımaktadır (Wingate ve Tribble, 2012). Bu konu ile ilgili Badenhorst (2012) akademik okuryazarlığı geliştirmenin yollarından biri olarak akademik yazmanın geliştirilmesi gerektiğini belirtir. Özellikle blog yazma etkinliğinin öğretim sürecine dâhil edilmesinin öğrencilerin akademik okuryazarlıklarını geliştireceğini ifade eder. Kan ve Gedik (2016) akademik yazmanın akademik okuryazarlık kavramının üretim boyutunu oluşturduğunu ifade etmektedir. Çünkü akademik yazma becerisine sahip bireylerin akademik metinleri okuma, yorumlama ve üretebilme becerilerini işlevsel kılacakları düşünülmektedir. Ronald, Wallin, Hybertsen ve Stenøien (2020) de öğrencilerin akademik yazmaya ilişkin öz yeterliklerini geliştirmenin öğrencilerin akademik okuryazarlık gelişimlerini etkilediğini belirtmektedir. Bu sebeple Kurdayıoğlu ve Çimen (2020) öğrencilere akademik okuryazarlık becerilerinin kazandırılması için bir eğitim programının oluşturulması ve akademik okuryazarlıkla birlikte akademik yazma eğitiminin verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak Lave ve Wenger, (2000) akademik okuryazarlık kavramının, akademik yazmadan ve birtakım teknik becerileri öğrenmenin ötesine geçtiğini ifade etmektedir. Çünkü akademik okuryazarlığın diğer okuryazarlık türlerinde olduğu gibi kendine has bir takım kural, boyut, ilke ve bileşenleri bulunmaktadır. Akademik metinlerin dil anlatım ve üslup açısından nesnel bir biçimde ele alınması ve akademik metnin bileşenleri olan giriş, tartışma ve sonuç bölümlerinin bir disiplin içerisinde ortaya konulması gerektiği ifade edilmiştir. Akademik metnin tüm bu aşamalarında bireylerin okuma, yazma ve değerlendirme becerilerini işlevsel kılmaları gerekmektedir (Doru, 2018).

Akademik okuryazarlık becerileri, lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenenler için zorunlu becerilerdir. Nitekim dünyanın birçok ülkesinde akademik okuryazarlık becerileri üniversite öğrenci alımında birtakım sınavlar aracılığı ile ölçülmekte ve başarılı bulunan adaylar kabul almaktadır. Çünkü ilkökul seviyesi itibari ile müfredatlarında akademik okuryazarlık becerisinin gelişimine yönelik dersler ve eğitimler yer almaktadır. Hatta bu ülkelerin birçoğunda yapılan ölçme ve değerlendirme sonucu akademik okuryazarlık becerisine sahip olmayan adaylar yükseköğrenime kabul edilmemekte, kabul görme durumu da hazırlık okumalarına bağlı olarak şart koşulmaktadır (Ekmekeçi, 2017). Akademik okuryazarlık becerileri, lisans düzeyindeki öğrenenlerin iletişimini arttırma, etkileşimi sağlama, sorgulayıcı bir bakış açısı ve akademik bir anlayış kazandırarak öğrenenlerin becerilerini geliştirmesine katkı sunar (Alfer ve Dison, 2000). Böylece lisans düzeyinde öğrencilerin öğrenme süreçlerini etkin kılması, bilgiye erişme alternatiflerini yaratmakta ve bilgiyi yeniden yapılandırarak bilgiyi anlama, yorumlama ve sentezden oluşan sürece adapte olmayı işe koşturmaktadır. Bu doğrultuda akademik okuryazarlık uygulamaları ile öğrenciler, yeni araştırma konuları ve araştırma süreçleri hakkında bilgi düzeylerini geliştirme imkânı yakalamaktadır (Lea ve Street, 1998).

Bilimsel metinlerin okunabilmesi ve bu türde metinlerin yazılabilmesi akademik okuryazarlık becerisinin edinilmesi ile ilgilidir. Öğretmenlerin meslek hayatlarında akademik çalışmalardan yararlanmaları oldukça önemlidir. Akademik okuryazarlık becerisinin meslek sürecinde işlerlik kazanması, lisans eğitiminde öğretmen adaylarının kazandıkları akademik beceriye bağlıdır. Bu nedenle lisans döneminde öğretmen adaylarının bu beceriyi edinmeleri oldukça önemlidir (Elmborg, 2006). Öğretmen adaylarının bilimsel bir araştırma ve sorgulama anlayışına sahip bir şekilde öğretmenlik mesleğine başlamaları, meslek süresince karşılarına çıkabilecek problemlerin çözümünde, düşüncelerini ifade edebilmelerinde, eğitim-öğretim süreçlerine eleştirel bir bakış açısıyla bakabilmelerinde kendilerine katkı sağlayacağı muhtemeldir (Altrichter, vd., 1993'ten akt. Turgut, Öztürk, Ercan ve Bozkurt, 2014).

Eğitim-öğretimin amaçlarından biri de öğrenenlerin bilgiye erişme yollarında alternatifler yaratan, bilgi üreten ve paylaşan bireyler olarak gelişmelerini sağlamaktır. Özellikle lisans düzeyinde öğretmen adaylarının bu doğrultuda yetişmeleri önem taşımaktadır. Nitekim öğretmen adaylarının gelecekte öğretmen olma durumlarında öğrencilerinin nitelikli olarak gelişimlerine katkı sunmaları için kendilerinin de bu becerilere ve yetkinliğe sahip olmaları gerekmektedir. Bu sebeple öğretmen adaylarının lisans sürecinde akademik okuryazarlık becerilerini geliştirebilecek dersler ve eğitimlerle desteklenmeleri gerekmektedir.

Toplumun bilimsel olarak içinde bulunduğu çağı yakalaması ve gelişmiş bir medeniyete ulaşabilmesinde dil eğitimcilerinin akademik okuryazarlık becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Kurbanoğlu, Akkoyunlu ve Umay, 2006). Bu doğrultuda Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında B2 düzeyinde öğrencilerin sunum yapma, not alma, akademik araştırmalar yapma, bilimsel çalışmaları inceleme, akademik yazma ve raporlaştırma gibi akademik okuryazarlık becerisinin kazandırılması amaçlanmıştır (Kurdayoğlu ve Çimen, 2020). Nitekim akademik okuryazarlık becerisi öğrenenlerin alan bilgileri ile doğrudan ilişkilidir. Alan bilgisine yeterli düzeyde sahip olmayan öğrenenlerin akademik okuryazarlık becerilerinin tam anlamıyla geliştiği söylenemez. Çünkü alan bilgisine hâkim olunmadan bilgiyi transfer etme ve yapılandırma işlemlerinin gerçekleşmesi mümkün değildir. Bu nedenle öğrenenlerin akademik ve alan bilgileri arasında kurulabilecek etkileşimin en iyi ve en etkili olduğu yerler yükseköğrenim kurumlarıdır (Ekmekçi, 2017).

Literatürde öğretmen adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Fakat akademik okuryazarlık becerilerini kapsayan bilimsel araştırma süreçlerine ilişkin araştırmalar literatürde bulunmaktadır. Bu araştırmalarda öğretmen adaylarının araştırma süreçlerine ilişkin birtakım yetersizliklerine ilişkin bulgulara ve görüşlere ulaşılmıştır (Sözbilir, 2007; Çakmakçı, 2009; Taşdemir ve Taşdemir, 2011; Küçüköğlü, Taşgın ve Çelik, 2013; Turgut, Öztürk, Ercan ve Bozkurt, 2014; Benzer, 2016; Yücelşen ve Çetinkaya-Edizer, 2020). Bu araştırmalar öğretmen adaylarının bilimsel araştırma süreçlerine ilişkin bilgi ve yeterlik durumlarını ortaya koy-

ması açısından önem taşımaktadır. Diğer bir ifade ile bu çalışmaların öğrencilerin akademik okuryazarlık düzeyleri hakkında ipucu verdiği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilecek sonuçlar, lisans seviyesinde öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık düzeylerini ortaya koyacağı ve gelecekteki araştırmalara katkı sağlayacağı düşünüldüğü için önem taşımaktadır. Bu önem doğrultusunda araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmış ve araştırmanın amacına yönelik şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık düzeyleri hangi seviyededir?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark var mıdır?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinde sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark var mıdır?
4. Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinde yaş değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
5. Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinde dönem sonu not ortalamalarına göre anlamlı bir fark var mıdır?

2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli bir durumu olduğu şekliyle ortaya koyarak betimlemeyi amaçlayan araştırma modellerinden biridir (Karasar, 2018).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğrenim gören Türkçe öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirleme amacıyla amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilirlik örnekleme tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Tablo 1.Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmen Adaylarının Betimsel Verileri

Değişkenler		
Cinsiyet	n	%
Kadın	116	57,42
Erkek	86	42,57
Yaş Aralığı	n	%
18-22	79	39,10
22-26	74	36,63
26-32	21	10,39
32-36	28	13,86
Sınıf Düzeyi	n	%
1. sınıf	51	25,24
2. sınıf	45	22,27
3. sınıf	41	20,29
4. sınıf	65	32,17
Dönem Sonu Not Ortalaması	n	%
2.00 ile 2,50	30	14,85
2,50 ile 3,00	61	30,19
3,00 ile 3,50	73	36,13
3,50 ile 4,00	38	18,81
Toplam	202	100

2.2. Veri Toplama Aracı

Demir ve Deniz (2020) tarafından geliştirilen Akademik Okuryazarlık Ölçeği, 500 öğretmen adayına uygulanarak geliştirilmiştir. 5'li likert tipine sahip olan bu ölçek 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçek; Akademik Eğilim, Araştırma Süreci ve Bilgi Kullanımı şeklinde üç faktöre sahiptir. Ölçeğin geçerliği ve güvenilirliği için açımlayıcı faktör analizi, test-tekrar test işlemi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda Akademik Okuryazarlık Ölçeği'nin üç faktörlü yapısı doğrulayıcı faktör analiziyle doğrulanmıştır ($X^2=457.55$, $sd=226$, $RMSEA=.045$, $SRMR=.053$, $NFI=.91$, $NNFI=.95$, $CFI=.95$, $GFI=.92$, $AGFI=.91$). Testtekrar test işlemi sonucunda Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin geneli için 0,87; Faktör 1 için 0,84; Faktör 2 için 0,78; Faktör 3 içinse 0,76 değerleri bulunmuştur. Buna göre ölçeğin güvenilir ve geçerli yapısının olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmada, ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısının ölçek geneli için 0,91; Faktör 1 için 0,78; Faktör 2 için 0,92; Faktör 3 için 0,75 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar yapılan çalışmada kullanılan ölçeğin güvenilir

sonuçlar verdiğini göstermektedir. Ölçekten en fazla 115, en az 23 puan alınabilir. Yüksek puan akademik okuryazarlık düzeylerinin yüksek, alınan düşük puan ise akademik okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Veri toplama aracı Google Forms'a aktarılmış ve araştırmanın verileri, Google Forms aracılığı ile toplanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada, Akademik Okuryazarlık Ölçeğinden elde edilen veriler, SPSS 21 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak ulaşılan verilerin betimsel analizi diğer bir ifadeyle ölçeğin toplam puanları ve alt boyutlardan alınan puanlar hesaplanarak ortalama puanları, standart sapmaları, minimum-maksimum değerlerine bakılmıştır. Daha sonra normallik ve grupların kendi içinde homojen olması varsayımlarına bakılmış ve verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda parametrik olmayan testlerden iki grup için Mann Whitney U; ikiden fazla grup içinse Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Ayrıca gruplar arasındaki anlamlılığı anlamak için Post Hoc testlerinden Games Howell testi kullanılmıştır.

2.4. Araştırma Etiği

Bu araştırma bilimsel disiplin ilkelerine uygun olarak hazırlanmış ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Etik Kurulu'nun 27.01.2021 tarih ve 27 sayılı karar izniyle gerçekleştirilmiştir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmanın sorularına ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık seviyelerinin betimsel istatistiği Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Akademik Okuryazarlık Seviyelerinin Puan Ortalamaları

Boyutlar	N	Min.	Max.	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Akademik Eğilim	202	19	50	39,85	5,070	-,606	,831
Araştırma Süreci	202	8	40	28,24	7,047	-1,109	,912
Bilgi Kullanımı	202	8	20	15,17	2,411	-,528	,224
Ölçek Toplamı	202	41	115	87,40	13,235	-,698	,506

Tablo 2'ye göre araştırmaya 202 Türkçe öğretmeni adayı katılmış ve öğretmen adaylarının akademik okuryazarlık ölçeğinden en düşük 41; en yüksek ise 115 puan alabildiği görülmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının ölçeğin akademik eğilim alt boyutundan (39,85), araştırma süreci alt boyutundan (28,24), bilgi kullanımı alt boyutundan (15,17) ve ölçeğin toplamından (87,40) ortalama puan aldıkları görülmektedir. Ölçeğin alt boyutları ve toplamından alınabilecek en az ve en fazla değerler ile alınan puanlar karşılaştırıldığında, Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinin yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerini cinsiyete göre incelemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmış ve yapılan analiz sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Akademik Okuryazarlık Yeterliği ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişkiyi Gösteren Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Akademik Eğilim	Kadın	116	102,16	11851,00	4911,000	,851
	Erkek	86	100,60	8652,00		
Araştırma Süreci	Kadın	116	102,70	11913,00	4849,000	,734
	Erkek	86	99,88	8590,00		
Bilgi Kullanımı	Kadın	116	97,55	11316,00	4530,000	,260
	Erkek	86	106,83	9187,00		
Ölçek Toplamı	Kadın	116	100,46	11653,50	4867,500	,769
	Erkek	86	102,90	8849,50		

Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları ve ölçeğin toplamından almış oldukları puanlar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılığın oluşmadığı görülmektedir. Ölçeğin alt boyutları ve toplamından alınan puanların sıra ortalamasına bakıldığında, kadın ve erkek bireylerin değerlerine bakıldığında bu değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, cinsiyet değişkeninin akademik okuryazarlık yeterliği üzerinde etkili olmadığı ifade edilebilir.

Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinin sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analizden elde edilen bulgular Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Akademik Okuryazarlık Yeterliği ile Sınıf Değişkeni Arasındaki İlişkiyi Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Fark
Akademik Eğilim	1. sınıf	51	98,26	3	2,097	,553	-
	2. sınıf	45	110,50				
	3. sınıf	41	93,24				
	4. sınıf	65	103,02				
Araştırma Süreci	1. sınıf	51	90,10	3	3,276	,351	-
	2. sınıf	45	104,12				
	3. sınıf	41	100,17				
	4. sınıf	65	109,47				
Bilgi Kullanımı	1. sınıf	51	98,47	3	,507	,917	-
	2. sınıf	45	105,47				
	3. sınıf	41	104,05				
	4. sınıf	65	99,52				
Ölçek Toplamı	1. sınıf	51	94,34	3	1,852	,604	-
	2. sınıf	45	105,40				
	3. sınıf	41	96,95				
	4. sınıf	65	107,28				

Tablo 4 incelendiğinde, Türkçe öğretmeni adaylarının ölçeğin alt boyutu ve toplamından aldığı puanlar ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farkın oluşmadığı görülmektedir. Bu bakımdan sınıf değişkeninin akademik okuryazarlık üzerinde etkili olmadığı ifade edilebilir.

Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinin yaş değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi ve gruplar arasındaki ilişkiyi anlamak için de Post Hoc testlerinden Games Howell testi yapılmıştır. Yapılan analizden elde edilen bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Akademik Okuryazarlık Yeterliği ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişkiyi Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yaş	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Fark
Akademik Eğilim	18-22	79	103,32	3	9,807	,020	3<4
	22-26	74	98,45				
	26-32	21	73,57				
	32-36	28	125,39				
Araştırma Süreci	18-22	79	104,04	3	3,826	,281	
	22-26	74	94,79				
	26-32	21	93,36				
	32-36	28	118,16				
Bilgi Kullanımı	18-22	79	100,98	3	6,864	,076	
	22-26	74	98,78				
	26-32	21	82,43				
	32-36	28	124,45				
Ölçek Toplamı	18-22	79	103,15	3	9,016	,029	
	22-26	74	95,40				
	26-32	21	81,62				
	32-36	28	127,89				

Tablo 5 incelendiğinde, akademik okuryazarlık ile katılımcıların yaş düzeyi arasında, ölçeğin akademik eğilim alt boyutu ve ölçeğin toplamında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Ayrıca akademik eğilim alt boyutunda bulunan 26-32 yaş ile 32-36 yaş arasında da anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ancak ölçeğin araştırma süreci ve bilgi kullanımı alt boyutları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark görülmemektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinin dönem sonu not ortalamaları değişkenine göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi ve gruplar arasındaki ilişkiyi anlamak için de Post Hoc testlerinden Games Howell testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu ulaşılan bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Akademik Okuryazarlık Yeterliği ile Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkeni Arasındaki İlişkiyi Gösteren Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ort.	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Fark
Akademik Eğilim	2 ile 2,5 (1)	30	71,42	3	18,851	,000	1<3 1<4 2<4
	2,5 ile 3 (2)	61	91,12				
	3 ile 3,5 (3)	73	108,81				
	3,5 ile 4 (4)	38	127,87				
Araştırma Süreci	2 ile 2,5 (1)	30	68,70	3	22,179	,000	1<3 1<4
	2,5 ile 3 (2)	61	94,82				
	3 ile 3,5 (3)	73	103,66				
	3,5 ile 4 (4)	38	133,97				
Bilgi Kullanımı	2 ile 2,5 (1)	30	79,98	3	10,149	,017	1<4
	2,5 ile 3 (2)	61	93,75				
	3 ile 3,5 (3)	73	106,67				
	3,5 ile 4 (4)	38	120,99				
Ölçek Toplamı	2 ile 2,5 (1)	30	66,18	3	22,858	,000	1<3 1<4 2<4
	2,5 ile 3 (2)	61	93,13				
	3 ile 3,5 (3)	73	107,51				
	3,5 ile 4 (4)	38	131,28				

Tablo 6'ya göre Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlıkları ile dönem sonu not ortalamaları düzeyi arasında, ölçeğin alt boyutları ve ölçeğin toplamında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçeğin alt boyutlarında ve toplamında yer alan gruplar bakıldığında, çoğunlukla 2 ile 2,5 not ortalamasına sahip olanlar ile 3 ile 3,5 ve 3,5 ile 4 ortalamaya sahip olanlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Gruplar arasındaki sıra ortalamalarına ve farka bakıldığında, Türkçe öğretmeni adaylarının not ortalaması yükseldikçe akademik okuryazarlık puanlarının arttığı görülmektedir. Bu bakımdan, Türkçe öğretmeni adaylarının dönem sonu not ortalamaları değişkeninin akademik okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkili olduğu ifade söylenebilir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırma sonucunda Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterliklerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen bulgular sonucunda, cinsiyet ve sınıf değişkenleri ile Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı

tespit edilmiştir. Ancak yaş ve not ortalamaları değişkenleriyle akademik okuryazarlık yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda akademik okuryazarlık düzeyleri üzerinde cinsiyet ve sınıf değişkeninin etkili olmadığı; yaş ve dönem sonu not ortalamalarının etkili olduğu ifade edilebilir.

Literatürde Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık durumlarının farklı değişkenler üzerindeki etkisine ilişkin gerçekleştirilmiş herhangi bir çalışmaya ulaşılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada ulaşılan sonuçların literatürdeki benzer araştırmalarla desteklenip desteklenmediği tartışılmamıştır. Ancak öğretmen adaylarının bilimsel araştırma derslerine ilişkin yeterlik ve görüşlerinin incelendiği çalışmalar literatürde yer almaktadır. Çakmakçı (2009), Benzer (2016) Fen bilgisi öğretmen adaylarının araştırma sürecine ilişkin rapor hazırlama, hipotez belirleme gibi araştırma adımlarına ilişkin durumlarını incelemişlerdir. Çakmakçı (2009), öğretmen adaylarının yeterli olduğu bulgusuna ulaşırken Benzer (2016) öğretmen adaylarının bazı durumlarda yeterli bazı durumlarda yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sözbilir (2007) fizik ve kimya öğretmen adaylarının bilimsel bir araştırma sürecinde yapılması gereken birtakım ölçütleri dikkate almadıkları sonucuna ulaşmıştır. Taşdemir ve Taşdemir (2011) Türkçe öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının araştırmanın giriş, yöntem, bulgular ve sonuç bölümlerini incelemede yetersiz kaldıkları bulgusuna ulaşmıştır. Küçüköğlü, Taşgın ve Çelik (2013) araştırmalarında öğretmen adaylarının bilimsel araştırma süreçlerini öğrenmelerinin gelecekteki meslek yaşamlarına katkı sunacağına ve araştırma sürecine ilişkin aldıkları eğitimin yetersiz olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının araştırma süreçleri ve eğitimi ile ilgili kendilerini yetersiz bulduklarına dair sonuçlara ulaşmıştır. Turgut, Öztürk, Ercan ve Bozkurt (2014) araştırmalarında öğretmen adaylarının araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi kısımlarını açıklamada sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Yücelşen ve Çetinkaya-Edizer, (2020) çalışmasında öğrencilerin akademik metinleri yaşamlarında çok kullanmadıkları ve bu nedenle akademik metin yazmaya kendilerini uzak gördüklerine dair düşüncelerini paylaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlardan farklı olarak Alkış-Küçükaydın ve Gökbulut, (2019) Türkçe öğretmenliği ile rehberlik ve psikolojik danışma programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının bilimsel araştırma önerisi oluşturabilme düzeylerini incelemiş ve her iki bölümde öğrenim gören öğretmen adaylarının bilimsel öneri sunabilmeyi başardıkları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca lisansüstü düzeyde yapılan araştırmalarda akademik okuryazarlık kavramının önemine değinilmiştir. Yapılan araştırmalar, lisans sürecinde akademik okuryazarlık becerilerini geliştiremeyen öğrencilerin lisansüstü öğrenimlerinde akademik okuryazarlığa ilişkin yetersizlik yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Aslan, 2010; Kan ve Gedik, 2016). Cengiz ve Karataş (2014) literatürdeki araştırmalar doğrultusunda lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğrencilerin bilimsel araştırmaya ilişkin uygulamalarda yetersiz kaldıklarını ve bu sebeple bilimsel araştırma becerilerinin artırılması için lisans seviyesinde öğrencilere ilgili alanda eğitim verilmesinin önemi belirtmektedir. Çünkü akademik okuryazarlık, yükseköğretimdeki eğitim sürecinde araştırma süreçleri hakkında öğrencilere verimli bir okuryazarlık alanı sağlayabilir (Lea

ve Street, 1998). Bu nedenle lisans düzeyinde akademik okuryazarlık becerisini geliştirebilecek dersler oldukça önem taşımaktadır. Türkiye’de öğretmen adaylarının akademik okuryazarlık becerilerine katkı sunabilecek dersler yer almaktadır. Lisans programında yer alan bu dersler aracılığı ile öğretmen adaylarının araştırma süreçlerine ilişkin okuryazarlıklarının artırılması hedeflenmektedir. Bu ders/dersler aracılığı ile öğretmen adayları, bilimsel araştırma süreçlerini, aşamalarını, boyutlarını, yöntemlerini, araştırma kavramı ile ilgili farklı görüş ve etik ilkeler hakkında bilgi sahibi olmaları beklenmektedir (Turgut, Öztürk, Ercan ve Bozkurt, 2014). Türkçe öğretmeni adaylarının akademik okuryazarlık yeterlikleri çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın sonuçlarından hareketle birtakım öneriler getirilmiştir.

- Akademik okuryazarlık kavramına ilişkin çalışmaların sayısı arttırılabilir.
- Öğretmen adayları akademik metinleri okuma ve yazma konusunda teşvik edilebilir.
- Öğretmen adayları akademik dergi platformları, bilgi şöleni ve kongre gibi akademik ortamlara yönlendirilebilir.
- Öğretmen adayları akademik yayın hazırlama ve paylaşma konusunda teşvik edilebilir.
- Lisans seviyesinde yer alan bilimsel araştırma yöntemleri ve eğitimde araştırma yöntemleri gibi dersler farklı yıl ve dönemlerde verilerek bu dersler ile ilgili farkındalık arttırılmaya çalışılabilir.

Kaynakça

- Alfers, H. ve Dison, A. (2000). Tracking students through the system: an investigation into eap students’ progress at Rhodes University. *Proceedings of the SAALA Conference*, 1, 1-10.
- Alkış-Küçükaydın, M. ve Gökbulut, Y. (2019). Bilimsel araştırma yöntemleri dersinde öğretmen adaylarının ilk adımları. *Ejercogress bildiri kitabı*, 1696-1705.
- Aslan, C. (2010). Türkçe Eğitimi programlarında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterliklerine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 87-115.
- Badenhorst, C. M. (2012). Academic literacies and blog writing in university classrooms. *Cutting-Edge Technologies in Higher Education*, 6, 227-254.
- Benzer, E. (2016). Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilimsel araştırmalarda problem, hipotez ve model belirleme durumlarının incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, 53, 335-344.
- Cengiz, C. ve Karataş, F.Ö. (2014). Alan eğitiminde araştırma projesi dersi: Biyoloji öğretmen adaylarının yansıtımları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 51-58.

- Çakmakçı, G. (2009). Preparing teachers as researchers: Evaluating the quality of research report prepared by student teachers. *Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 39-56.
- Demir, S. ve Deniz, H. (2020). Akademik okuryazarlık ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1366-1379. Doi: 10.24106/kefdergi.4008
- Doru, M. N. (2018). Akademik okuryazarlık. M. Öztürk (Edt). *Sosyal Bilimlerde Etik Sorunlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık, s.87-101.
- Ekmekçi, V. (2017). *Yabancılar Türkçe öğretiminde akademik okuryazarlık öğretimine yönelik bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Elmborg, J. (2006). Critical information literacy: Implications for instructional practice. *The Journal of Academic Librarianship*, 32(2), 117-220.
- Kan, M. O. ve Gedik, F. N. (2016). Türkçe Eğitimi alanında yüksek lisans tezi tamamlayanların akademik yazma ve tez oluşturma sürecine ilişkin görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1). 402-408.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kurbanoğlu, S. S., Akkoyunlu, B. ve Umay, A. (2006). Developing the information literacy self-efficacy scale. *Journal of Documentation*, 62(6), 730-743. <https://doi.org/10.1108/00220410610714949>
- Kurudayıoğlu, M. ve Çimen, L. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin akademik yazılarında etkileşimli üstsöylem. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(31), 3899-3923. DOI: 10.26466/opus.771950
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *TÜBAR-XXVIII, Güz*, 283-290.
- Küçüköğlü, A., Taşkın, A. ve Çelik, N. (2013). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırma sürecine ilişkin görüşleri üzerine bir inceleme (Eğitim Bilimleri Bölümü Örneği). *TSA*, 12(3), 11-24.
- Lave, J., & Wenger, E. (2000). Legitimate peripheral participation in communities of practice. In *Strategic Learning in a Knowledge Economy: Individual, Collective and Organizational Learning Process*, edited by R. L. Cross Jr. and S. Israelit, 167-182. Boston: Butterworth Heinemann.
- Lea, M. & Street, B. (1998) Student writing in higher education: an academic literacies approach, *Studies in Higher Education*, 23(2), 157-172.
- Lillis, T. (1997). New voices in academia? The evaluative nature of academic writing conventions, *Language and Education*, 11(3), 182-189.

- Mary, R. L. (2004). Academic literacies: a pedagogy for course design, *Studies in Higher Education*, 29(6), 739-756. Doi: 10.1080/0307507042000287230
- Neeley, D. S. (2005). *Academic literacy*. New York: Pearson Education, Inc.
- Roald, G. M., Wallin, P., Hybertsen, I. D. & Stenøien, J. M. (2020). Learning from contrasts: First-year students writing themselves in to academic literacy, *Journal of Further and Higher Education*. Doi: 10.1080/0309877X.2020.1813264
- Sözbilir, M. (2007). First steps in educational research: the views of Turkish chemistry and biology student teachers. *European Journal of Teacher Education*, 30 (1), 41-61.
- Taşdemir, M., ve Taşdemir, A. (2011). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaları inceleme yeterlikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26,343-353.
- Thomson, C. E. (2008). *Changing words and worlds? a phenomenological study of the acquisition of an academic literacy*. Doctorate Thesis, Rhodes University, 1-367.
- Turgut, H., Öztürk, N., Ercan, S. ve Bozkurt, E. (2014). Araştırma kültürünü geliştirmek: sinop üniversitesi fen bilgisi öğretmen adayları örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 101-122.
- Wingate, U. & Tribble, C. (2012). The best of both worlds? towards an english for academic purposes/ academic literacies writing pedagogy. *Studies in Higher Education*, 37(4), 481-495. doi:10.1080/03075079.2010.525630.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücelşen, N. ve Çetinkaya-Edizer, Z. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının akademik yazma becerilerine ilişkin görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1165-1182.

EK 1 Etik Kurul Kararı**Evrak Tarih ve Sayısı: 03.02.2021-E.2449**

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-95531838-050.99-2449
Konu : Etik Kurul Kararı

Sayın Arş. Gör. Muhammed TUNAGÜR.

İlgi : Eğitim Fakültesi Dekanlığının 20.01.2021 tarih ve E.1314 sayılı yazısı

Eğitim Fakültesi Dekanlığının ilgi yazısına istinaden Arş. Gör. Dr. Muhammed TUNAGÜR ve Erkan AYDIN'ın "Türkçe Öğretmen Adaylarının Akademik Okuryazarlıklarının İncelenmesi" başlıklı bilimsel araştırması Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunca incelenmiş olup, 27.01.2021 tarih ve 27 sayılı karar ile söz konusu araştırmaya izin verilmiştir. Kurul kararının bir sureti yazınız ekindeydir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Güray OKYAR
Etik Kurulu Başkanı

Ek:1 adet Etik Kurul Kararı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Mevzuat Kurumları Yayıncılık *HENDİSPK™ Pte Kodu : 60902

Bilgi Takip Adresi : https://ehys.agri.edu.tr/en/ViewData_Doc.aspx?

ÇUR Adresi: Tuzluca/Şirvan/İçişleri İlçe Polislik/İçişleri Merkezi/AĞRI

Tel: 04722159663 Faks:04722151182

İlgi İçin : Yılmaz SABUNCU

Unvanı : Şube Müdürü

e-Posta : genel@agri.edu.tr Web : genel.ikretirik.agri.edu.tr

Kapı Adresi : agri@ibrahimcecenuniv.az

Tel No : 1317

